

KEMAL ULUSALER (Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

Sayın Milletvekilim, Sayın Birlik Başkanım, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin ve bağlı Odaların değerli yöneticileri, değerli başkanları, Elektrik Mühendisleri Odası'nın değerli yöneticileri, sevgili arkadaşlarım, sevgili meslektaşlarım, Enerji Tabii Kaynaklar Bakanlığı başta olmak üzere kurum ve kuruluşların değerli temsilcileri, sektörün değerli katılımcıları; V. Enerji Sempozyumumuza hoş geldiniz diyor, sizleri Elektrik Mühendisleri Odası adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli katılımcılar, bundan 2 yıl önce 10 Aralık 2003 tarihinde yine burada bu salonda IV. Enerji Sempozyumu açılış konuşmamda enerji ve enerji kaynaklı savaşımlardan söz etmişim. Yine "Enerji yaşamak ve yaşatmak içindir" söyleminin altını çizerek, sempozyumun enerji alanına çok şey katacağını, fakat yolsuzluklar ve savaşın da devam edeceğini orada bir kez daha söylemişim.

Dünden bugüne 2 yıllık süreç içerisinde gerek dünyada gerekse ülkemizde enerjiye ulaşım, enerji teknolojilerinde ve çevre ilişkilerinde yenilenebilir enerji alanında göreceli de olsa olumlu gelişmeler sağlanmıştır.

Fakat ne yazık ki, enerjinin paylaşımı üzerinde yıkımlar, savaşlar, yolsuzluklar hız kesmeden süregelmiştir. Petrol ve doğalgaz ile birlikte, en az onlar kadar önem taşıyan su kaynaklarını içerisinde barındıran, aynı zamanda geçiş yollarını da kapsayan bir coğrafyada yer alan ülkemiz, şu ya da bu oranda kopan fırtınadan etkilenmektedir.

Dolayısıyla hepimiz de etkilenmekteyiz. Bugün Ortadoğu'da ABD müdahalesi ile petrol ilişkisinin belirleyici olmadığını söyleyenler de zaman zaman bulunmaktadır.

Bu saptamaya yanıt yine ABD Ulusal Güvenlik Komisyonu'nun 15 Eylül 1999 tarihli "21. yüzyıl ilk çeyreği için oluşmakta olan küresel güvenlik ortamı birinci safha raporu"nun sonuç bildirgesinde yer almaktadır, onu burada sizlere aktarmak isterim.

"Enerji çok büyük stratejik öneme sahip olmaya devam edecektir. Önümüzdeki 25 yıl süresinin önemli bölümünde enerji büyük stratejik öneme sahip olmaya devam ederken, yine gelişmekte olan ekonomiler, özellikle Asya'dakiler hızlı bir biçimde büyüdükçe fosil türü yakıtlara talepleri de artacaktır. Önümüzdeki 20 yılda ABD'nin dış enerji kaynaklarına bağımlılığı da artacaktır. Dünya petrol piyasasının istikrarı, İran Körfezi'nden kesintisiz petrol teminine bağlı olmaya ve fosil türü yakıt rezervleri jeopolitik önemini korumaya devam edecektir" saptaması aslında dikkat çekicidir.

Yine burada bu söylemlere verilecek bir yanıt daha var. "ABD yöneticilerinin kısa geçmişine bir göz attığımızda özellikle Condelliza Rice'in dokuz yıl Chevron'da müdürlük yapmış olması, Cheney'in petrol endüstrisinin önde gelen firmalarından Halliburton'un yöneticisi olması, Ticaret Bakanı Donald Evens'in kariyerinin büyük bölümünün petrol şirketlerinde geçirmiş olması, yine Ticaret Bakan Yardımcısı Charles Kupperman'ın EXXON'un üst düzey yöneticisi olması, Enerji Bakanı Spencer Abraham'ın petrolcü olması rastlantı olmasa gerek." Yine petrolde UNACOL'nun fonlarıyla geçmişte Taliban'ı finanse etmiş olması, Karzai'nin petrolle olan ilişkisi aslında 11 Eylül New York, Afganistan, Irak hattında petrolün yerinin ne olduğunu yeterince vurguluyor sanırım.

Petrol konusunda son sözü İngiltere'nin 1920'li yıllarda Donanma Bakanı Volter Long'un sözleriyle söylemiş olalım. Şöyle diyor Long, "Bu geniş ölçüde petrole yönelik bir savaştır. Geleceğin savaşları tamamen bu amaca yönelik olacaktır. Bismark'ın 'kan ve demir' özdeyişi, artık 'kan ve petrol' şeklinde ifade edilecektir."

Evet, 85 yıldır da bu böyle olmaya devam ediyor, devam edecek.

Öte yandan içinde bulunduğumuz coğrafya su kaynakları bakımından da son derece önemlidir. Özellikle Fırat ve Dicle Havzası üzerinde yürütülen pazarlıklar, Irak ve Suriye'nin ötesinde Avrupa Birliği müzakere sürecine kadar da uzanmaktadır. Diğer yandan unutmamak gerekir ki, bu coğrafya bazılarınca vaat edilmiş topraklar içerisinde de gösterilmektedir.

Değerli katılımcılar, ABD, Japonya ve pek çok ülkenin yanı sıra Avrupa Birliği içinde önümüzdeki yıllar enerjiye bağımlılığının artacağı yıllar olacaktır. Avrupa Birliği günümüzde hala Rusya Federasyonu ile güven sorunu yaşamaktadır. Özellikle son aylar içerisinde Ukrayna ve Beyaz Rusya arasında yaşananlar, Rusya çıkışlı doğalgazın özellikle Ukrayna ile Beyaz Rusya arasında fiyatlar bakımından farklılıkların olması, Ukrayna ile

Rusya Federasyonu arasında hem fiyat üzerinden hem de siyasi açıdan sorunların yaşanmasının, Avrupa'ya gaz aktarımında,- ki bu ülkenin % 30 payı vardır - pek çok sıkıntıları gündeme getirilebileceği de görülmektedir. Bütün bunları yan yana koyarsak Türkiye'ye verilen önem daha da ön plana çıkmış olmaktadır.

Dolayısıyla, petrol ve doğalgaz için önemli bir alternatif güzergah, geçiş yolu Türkiye'dir. Ülkemiz hem öz kaynakların kullanımında, hem de enerjide uluslararası geçiş yolu olma noktasında bağımsızlığı esas alan politikalar oluşturmak ve izlemek zorundadır.

Süreç içerisinde sanayi ve ulaşım politikalarını gözden geçirmek, Dünya Bankası ve IMF politikalarının ötesinde kamusal bir hizmet anlayışıyla planlamanın önemini kavrayarak, bir yandan petrol ve doğalgaz bağımlılığını aşağıya çekerken, diğer yandan da kömür ve tüm su kaynaklarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yine biyokütle, biyomass, rüzgar gibi enerji kaynaklarını, kullanımını teşvik ederek, enerji portföyü içerisine olabildiğine katmak gerekmektedir. Biyoyakıt, biyodizel gibi alternatiflerin mutlaka değerlendirilmesi gerektiğini bir kez daha vurgulayalım.

Enerji, ithalatçı ülkeler için dış ticaret açığı nedenlerindedir. Bu nedenle bir kaynağa fazla bir şekilde bağlı olmak ülke enerji arz güvenliğini de mutlaka tehlikeye düşürecektir.

Değerli katılımcılar, içinde bulunduğumuz günlerde bütçe görüşmeleri sürmektedir. Bütçeden enerjiye ayrılan pay görüyoruz ki son derece küçüktür. Yine görülüyor ki, özelleştirmeler gerekçe gösterilerek kamu alanından devlet tamamen çekilmektedir.

Liberal piyasanın getirdiği en önemli risk, planlama görevi ve bunun gereklerinin piyasa aktörlerine bırakılmış olmasıdır. Bu noktada Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bütçeden ayrılacak payın mutlaka artırılması ve yeni yatırımların hızla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Burada birkaç konudan daha söz etmek istiyorum. Özellikle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın atılım yılları diye son dönemde çıkarttığı bazı kitaplar var. Burada mevcut iktidarın geçmiş iktidarlardan nasıl bir yapı aldığını ve neler yaptığı da anlatılıyor.

Şimdi yatırımlar diyoruz, özellikle yatırımları vurgularken bunu neye dayanarak söylüyoruz? Bu kitapçığın önsözünde şöyle deniyor;"Yıllardır yapılmayan gecikmiş altyapı yatırımları nedeniyle ortaya çıkan elektrik kesintileri, arızalar dayanılmaz boyutlara gelmişti , ama, dönemimizde bunların pek çoğunu hemen hemen tamamını hallettik. "

Şimdi bugün tekrar bakıyoruz, özellikle yatırımları burada vurgularken bir yandan termik santrallerimizin yenileştirilmesi, ıslah edilmesini, tekrar gözden geçirilmesini vurguluyoruz. Elbistan'da yıllardır bekleyen arızalar, tribün arızaları olduğunu ve bunların mutlaka elden geçirilmesini söylüyoruz. Yine Yatağan'ın sık sık devreden çıktığını, Soma'da zaman zaman pek çok ünitenin arızalı olduğu ve devreye alınmadığını çeşitli konuşmalarda yetkililer de dile getirmektedir.

Bunları vurguluyoruz ve bu sorunların hızla çözülmesi gerektiğini ve dolayısıyla yatırımların Enerji Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca hızla aktarılması gerektiğini bir kez daha vurguluyoruz.

Tabii bunları söylerken aslında bir konuya değineyim. Örneğin burada pahalı elektrik üreten mobil santrallerin üretimini de durduklarını söylüyorlardı. 1 Aralık'ta Diyarbakır'da Enerji Forumu yaptık. Burada Batman Milletvekilimizle konuştuğumuzda dedi ki, "Batman'daki mobil santralin çalıştığını ben bugün öğrendim." Fakat, tabii ayrıca gündüz farklı, gece farklı çalışmakta olduğunu da o gün bizden öğrenmişti.

Şimdi gerek Bakan, gerek milletvekillerinin pek çoğu hem Parlamento içerisinde, hem iktidar partisinde bilgi eksikliği olduğunu da sanıyorum. Dün akşam bu bilgi eksikliğinin bir kısmını Enerji Bakanı Hilmi Güler de Meclis'teki konuşmasında dile getirmişti.

Dolayısıyla, bu bilgi eksikliğinin mutlaka giderilmesi, olaya hakim olması gerektiğini, burada bir kez daha vurgulamak gerektiğini söylüyorum. Çünkü, Yatağan Santrali'nde de Sayın Bakan Yatağan Santrali'yle ilgili problemlerin ortadan kalktığını söylediğinin ertesi günü Yatağan devreden çıkartılmıştı.

Bütün bu sıkıntılar göz önünde iken, Enerji Piyasası Denetleme Kurulu Başkanı Sayın Yusuf Günay'ın yabancı sermayenin gelmesi için devleti yatırım yapmayacağına dair söz vermesini istemesi de, son derece yadırganacak

bir durumdur.

EPDK'nın son zamanlarda mevcut görevlerinin dışında kendisine misyon biçerek, enerji politikalarına müdahil olması kabul edilemez bir durumdur. Burada sorulması gereken, soru yetkisi olan, fakat kamuoyuna karşı hiçbir siyasi sorumluluğu olmayan bu düzenleyiciyi kim kontrol edecektir? Kamu vicdanı mı, Parlamento mu? Düzenleyicinin düzenleyicisi kimdir, ayrı bir soru. Dünya Bankası mı, IMF mi, Brüksel mi?

Değerli katılımcılar, günümüzde finans kapital yapılanmanın anahtar sözcüğü rekabettir. Doğası gereği rekabetten hiç de hoşlanmayan bu tekelci yapılanma için rekabet lafzı gerçek anlamda, hani halk deyimiyle lafi - güzaftır... Bu kozmetik söylemin, dünyayı nasıl bir karanlığa sürükleyecek olması başlı başına ayrı bir sempozyum konusudur. Biz burada genel enerji içerisinde, elektrik sektöründe rekabetin mümkün olmadığını bir kez daha vurgulamak durumundayız.

Elektrik sektörü klasik iktisat kitaplarında da doğal tekel olarak nitelendirilen piyasa yapısına sahiptir. Doğal tekel piyasa mekanizmasının işlemediği, yani serbest rekabet sisteminin işlemediği bir düzeni de ifade eder.

Yine özelliğinden dolayı tüketici talep eğrisi esnek değildir. Yani, fiyat yükselttiğinizde, tüketicinin tercih edeceği ikame ürün yoktur. Onu şöyle açıklayabiliriz: Piyasa pirinç fiyatlarını yükselttiğinde vatandaşın yerine ikame edeceği mutlaka bir şeyler vardır, gider bulgur alır, makarna alır, yerine bir şey ikame eder. Ama, elektrik fiyatlarını piyasaya terk ettiğinizde ve fiyatlar yükseldiğinde bunun yerine ikame edeceğiniz herhangi bir şey yoktur.

Tüm bu gerçeklerden yola çıkarak, özellikle vatandaşın elektrik fiyatlarını neredeyse ikiye katlayacak özelleştirme uygulamaları özellikle dağıtımda derhal durdurulmalıdır. Enerji Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Hilmi Güler, uzun bir süredir elektrik fiyatlarına zam yapmadıklarını, uzun süredir de bunu böyle devam ettireceklerini söylüyorlar. Bu doğrudur, uzun zamandır elektrik fiyatlarına zam yapılmamıştır. Fakat, başka bir doğru başka bir gerçek daha var. Ülkemizde elektrik fiyatları zaten oldukça yüksektir.

Dünya ölçeğinde, özellikle Batılı ülkelere baktığımızda, OECD ülkelerine göz attığınızda bir ailenin gelirlerinin % 0.5'i ile 1'i, elektrik harcamalarına gider. Ülkemizde ise bir asgari ücretli için neredeyse bu % 10'dur. Dolayısıyla, ülkemizde elektrik ve enerji fiyatları oldukça yüksektir. Gaz fiyatlarında da bu böyledir.

Doğalgazdan söz edilmişken, şunu da vurgulamadan geçmeyelim. Biliyoruz ki, al ya da öde anlaşmalarından kaynaklanan bir sorunumuz var. BOTAŞ verilerine göre 2005 yılında 23.3 milyar metre küp talebe karşılık 31 milyar metre küp arz, 2010 yılında da 42 milyar metre küp talebe karşılık 51.1 milyar metre küp arz söz konusudur.

Bu gerçekten yola çıkarak ülkenin hemen her yerine doğalgaz götürülmekte ve arz-talep dengesi oluşturulmaya çalışılmaktadır. Yerli kaynaklara mutlaka ağırlık vermemiz gerektiğini söyleyen Sayın Hilmi Güler, jeotermal kaynakların bulunduğu bölgelere de neden doğalgaz götürüldüğüne ilişkin bir açıklama önümüzdeki günlerde mutlaka yapacaklardır sanıyorum.

Diğer yandan 1997 yılından bu yana bekletilen ve geçtiğimiz günlerde Meclis gündemine giren Verimlilik Yasası hızla yaşama geçirilmelidir diyoruz. Parlamento'da bir olumlu gelişme daha var. Ondan söz etmek istiyorum. Yenilenebilir Enerji Yasası'nın çıkartılmış olmasıdır. Bu yasanın uygulama alanında da kendine yer bulması için, gerekli çalışmaların desteklenmesi gerektiğini söylüyoruz. Fakat, bu olumlulukların yanı sıra mevcut Parlamento'nun bir ayıbı da yolsuzluklar dosyalarının, özellikle Sayıştay dosyasının neredeyse iki yıldır Meclis'te beklediğini de vurgulamak isterim.

Değerli katılımcılar, sözlerimi bitirirken önümüzdeki 25 yıl içerisinde Türkiye'nin öz kaynaklarına yönelmesi, enerjiyi verimli etkin kullanması, tasarruf bilincini yerleştirmesi, kayıplar ve kaçakları OECD ortalamalarına çekmesi durumunda enerji potansiyelimizin yeterli olacağını söylemekteyiz.

Bu durumda hiçbir gerekçe ile nükleer santrallere ihtiyaç olmadığını bir kez daha vurguluyoruz. Nükleer santrallerin, sadece emisyonlardan yola çıkarak temiz olduğu söylemi son derece yanlıştır. Nükleer atıkların günümüzde geçici depolarda muhafaza edildiği, kesin çözümün bulunmadığı ve nesilden nesile aktarılan kalıcı zararları göz ardı edilmemelidir.

Karar vericilerin bu konuda verecekleri karar, isimlerinin tarihe nasıl geçeceğini belirleyecektir. Çocuklarımızın sizleri yarın minnetle anmasını istiyorsanız, eğer teknoloji sahibi olmak gibi bir hedefiniz varsa, dünya petrol

devlerinin yöneldiği AR-GE harcamalarına büyük paylar aktardığı “Gelecek güneştedir” saptamasını dikkate alarak, güneş teknolojilerine sahip olmak hedef olarak seçilmelidir diyoruz.

Ve bu hedef doğrultusunda sayıları hızla çoğalan teknoloji geliştirme bölgeleri, üniversiteler ve TÜBİTAK değerlendirilmeli, yönlendirilmeli ve desteklenmelidir.

Değerli katılımcılar, son olarak bulunduğu coğrafyadan dolayı çevresinde ve üzerinde karabulutlar dolaşan ölkemizi, bu karanlık gölgeli ortamdan çıkarmak öncelikle hedefimiz olmaktadır.

Gölge olan yerde ışık da vardır diyoruz ve bu sempozyumun bu hedefe ışık tutacağı inancı ve umundayız. Bu umut ve inançla sempozyuma emeği geçen başta Sempozyum Yürütme Kurulu olmak üzere herkese çok teşekkür ediyor, başarılı bir sempozyum diliyor, Odam adına saygılar sunuyorum.